

**Thede Kahl – Martin Henzelmann – Gergana Börger.
*Die Bulgaren in Bessarabien und Taurien. Geschichte,
Sprache und Kultur im nördlichen Schwarzmeerraum.***

Berlin: Frank & Timme, 2026. 239 s.

ISBN 978-3-7329-1144-8

Kolektiv autorů, německých bulharistů, se ve své publikaci zaměřil na problematiku bulharského obyvatelstva usídleného na území dnešního Moldavska a jižní Ukrajiny včetně Krymu. Jedná se o dosud spíše přehlíženou problematiku, které se zatím věnovali zejména bulharští historici, etnologové a lingvisté. Nová kniha je proto pojata jako zevrubný úvodní materiál, který všem zájemcům o složitou etnicko-historickou problematiku osídlování, přesídlování a opouštění okrajových částí osmanské říše v jihovýchodní a východní Evropě přináší základní informace pohledem dnešní vědy.

Kniha je proto rozčleněna do třech základních badatelských okruhů. První je zaměřen na upřesnění užívaných termínů a názvů (především zeměpisných, u nichž je velmi široká rozkolísanost užívaných podob způsobená též dobovým multilingválním prostředím) a na dějiny migrací Bulharů do výše zmíněných oblastí. V jednotlivých podkapitolách je detailněji rozpracována analýza migračních tras, jejich dobové ukotvení a příslušná kartografická znázornění (historické i moderní mapy a grafy). Jedná se o relativně nedávné procesy, Bulhaři se v Besarábii (zejména v její

jižní části) usadili v průběhu první třetiny 19. století a na jižní Ukrajinu (Tavridská/Tauridská gubernie) a na Krym se stěhovali na počátku 60. let 19. století. Zhodnocení historického vývoje je dovedeno až do současnosti, tedy až do ruské agrese a následné okupace části těchto území. V další podkapitole je rozebrána otázka kulturního života bulharské minority, sdružování a spolčování jejích členů včetně ilustračního fotografického materiálu. Specifickou podkapitolou je kratší text o druhotné migraci besarabských Bulharů do Brazílie ve 20. letech 20. století.

Druhý blok textů je zaměřen lingvisticky a věnuje se bulharštině a historicko-politickému rámci jejího užívání ve zkoumaných oblastech. Analyzována je nejprve ruská státní jazyková politika uplatňovaná v Besarábii v letech 1812–1917 a příslušné reformy vzdělávacího systému. Následuje rozbor rumunské jazykové a kulturní politiky v meziválečném období, kdy byla Besarábie součástí Rumunského království (1918–1940). Poté autoři zkoumají stejnou otázku v Tavridské gubernii během občanské války a v následném sovětském období (1918–1940). Krátká kapitola pak přibližuje situaci v Besarábii po opětovném připojení k Rumunsku (1941–1944). Jak postupujeme po

časové ose dále směrem k dnešku, následuje analýza jazykové a kulturní politiky aplikované nejen na Bulhary v sovětském Moldavsku (1944–1991). Poté je řešena otázka proměn spojených s osamostatněním Moldavska a Ukrajiny v průběhu procesu rozpadu SSSR. Zmíněny jsou místní nacionalizační tendence, reálná práva a možnosti vlastního kulturního a jazykového rozvoje etnických minorit v Moldavsku a na Ukrajině po roce 1991. Následuje větší podkapitola věnovaná vědeckému výzkumu bulharštiny na zmíněných územích.

Třetí blok cílí na analýzu literárních děl. Nejprve je pozornost věnována obecné periodizaci dějin literatury besarabských Bulharů. Následuje reflexe těchto migrantů

v dílech ruského klasika Alexandra Sergejeviče Puškina a sovětského básníka Felixe Čauševa. Navazuje stručný přehled literární tvorby samotných besarabských Bulharů, který je uzavřen kapitolou o jejich orálních tradicích včetně ukázek.

Publikace je uzavřena shrnutím, po němž následuje seznam literatury a krátké medailonky autorů.

Jelikož se jedná o bezesporu významnou a přínosnou balkanistickou a slavistickou publikaci, nebylo by jistě od věci zamyslet se nad českým překladem. Žádná obdobná moderní příručka o bulharských migrantech v tomto duchu totiž u nás neexistuje, a kromě několika článků zatím nebyla tato problematika v českém prostředí akcentována.

Jaroslav Otčenášek (Etnologický ústav AV ČR, v. v. i., Praha)

Monika Kropěj Telban. Tipni indeks slovenskih ljudskih pravljic. Čudežne pravljice I, II. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2025. 388 + 345 s. ISBN 978-961-05-0965-3 a 978-961-05-1029-1

Slovinská etnoložka a folkloristka Monika Kropěj Telban z Inštitutu za slovensko narodopisje ZRC-SAZU neúnavně pokračuje ve zpřístupňování základních údajů o slovinských lidových pohádkách slovinské i světové veřejnosti. Po prvním dílu rozsáhlého katalogizačního projektu, který byl zaměřen na zvířecí pohádky (*Tipni indeks slovenskih ljudskih pravljic. Živaljske pravljice*, Ljubljana 2015), byl vydán další díl, tentokrát

dvousvazkový, zaměřený na slovinské lidové kouzelné pohádky. Zahrnuje tedy pohádky v rozmezí ATU 300 až 749 (kód mezinárodního katalogizačního systému Aarne-Thompson-Uther, tedy ATU a číslo příslušného syžetu), první svazek obsahuje texty spadající pod ATU 300–480D* a druhý ATU 500–729 (resp. 749).

Autorka strukturuje obsah dvoudílné publikace obdobným způs